

TÜBİTAK – ARDEB

Tarla Bitkileri Çağrı Programı

“1003-GDA-TRLA-2015-2 Lif Bitkilerinde Çeşit İslah Programlarının Oluşturulması”

Çağrı Metni

1. Genel Çerçeve

Tarla bitkilerinin endüstri bitkileri grubunda yer alan lif bitkileri, genellikle tekstil sanayiinin hammadde kaynağıdır. Bunun yanında lif bitkileri aynı zamanda önemli bir bitkisel yağ, hayvan yemi hammadde ve selüloz kaynağıdır. Türkiye’de pamuk bitkisinin çok eski yıllara dayanan köklü bir üretim geçmişi olmasına rağmen, istatistiki veriler pamuk ve bitkisel yağ üretiminin yetersiz olduğunu ve ülkemiz dış ticaretinde bu ürünlerin önemli yer tuttuğunu göstermektedir. Türkiye, pamuk ekim alanı yönünden Dünyada dokuzuncu, birim alandan elde edilen lif pamuk verimi yönünden altıncı, pamuk üretim miktarı yönünden sekizinci, pamuk tüketimi yönünden dördüncü sıradadır. Dünyada az sayıda ülkenin ekolojisi pamuk tarımına elverişli olup, Türkiye’nin de içerisinde bulunduğu bu ülkeler dünya pamuk üretiminin %80’ine yakınına gerçekleştirmektedir. Ülkemiz dünya pamuk üretiminde ilk sıralarda yer almasına rağmen, üretimin tüketimi karşılama oranı son yıllarda %50’nin altında olup, pamuk ithalatı yönünden dünyada üçüncü ülke konumundadır. Bu durum pamuk üretimimizin halen yeterli düzeyde olmadığını ve üretimin artırılması gerektiğini göstermektedir. Bunun yanında ülkemizde ekim alanı son derece sınırlı olan pamuk dışındaki diğer lif bitkilerinin üretiminin de geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Bitkisel üretimi artırmak için ya ekim alanlarını genişletmek ya da mevcut ekim alanlarından elde edilen verimi artırmak gerekmektedir. Birim alandan elde edilen verimi artırmanın yollarından birisi olan tohumluk, verimli ve kaliteli bir üretimin ön koşuludur. Geçmişte dünyada tohumluk ticareti oldukça sınırlı düzeyde yapılırken, özellikle son yirmi yıl içerisinde uluslararası tohumluk sektörü çok hızlı bir büyüme göstermiştir. Türkiye’de tohumluk dış ticaret değerleri incelendiğinde pek çok bitki türünde ihracat değerlerinin ithalat değerlerinden fazla olduğu görülmektedir. Ancak tohumluk üretiminin yeterli veya yerli üretimin yüksek olduğu türler de dahil olmak üzere, önemli tarla bitkilerinin hemen hemen tamamında ağırlıklı olarak yabancı çeşitlerin halen yaygın olduğu görülmektedir. Çoğu bitki türünde tohumluk üretim sistemi genel olarak yüksek kademe tohumluk ithalatı yapılarak ülke içerisinde çoğaltılması şeklinde gerçekleştirilmektedir. Tohumluk üretiminde tam anlamıyla dışa bağımlılıktan kurtulmanın ön koşulu çeşit ıslah programlarının oluşturularak yerli çeşitlerin geliştirilmesidir.

Bu nedenle Türkiye için stratejik öneme sahip başlıca lif bitkilerinde ulusal çeşit ıslah programlarının başlatılması veya yapılan çalışmaların artırılması gerekmektedir.

Son yıllarda dünyada moleküler genetik ve biyoteknoloji alanında çok hızlı gelişmeler sağlanmış olup çeşit ıslahı ve tohumculuk konusunda söz sahibi ülkelerde yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu nedenle çeşit ıslah süresinin kısaltılması, seleksiyon çalışmalarının etkinliğinin artırılması ve dünyadaki diğer firmalarla rekabet edilebilmesi için klasik ıslah yöntemleri yanında biyoteknolojik yöntemlerin de ıslah programlarına entegre edilmesi gerekmektedir.

2. Amaç ve Hedefler

Türkiye tekstil sanayisinde dünyada önde gelen ülkelerden birisidir. Bu sanayinin en önemli hammaddesi de pamuk lifidir. Pamuk lifi üretimimiz yetersiz olup tekstil sanayisinin ihtiyacını karşılayamamaktadır. Pamuk lifi ithalatı dış ticarete önemli bir yer tutmakta ve bu ithalat her geçen yıl artmaktadır. Pamuk bitkisi lifi yanında tohumlarından elde edilen yağ ile ülkemiz yağ sanayiine büyük katkı sağlarken, küspesi de hayvan beslemede çok önemli bir protein kaynağıdır. Pamuk üretiminde çeşitli problemler olmakla birlikte, bu çağrı kapsamında çeşitle ilgili sıkıntıların minimuma indirilmesi için çeşit ıslahı ve tohumluk üretimi konusunda aşağıda verilen konularda projelerin desteklenmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, ülkemiz için ekonomik değere sahip olabilecek pamuk dışındaki diğer lif bitkilerinde yapılacak çalışmalar da bu çağrı kapsamında değerlendirilecektir.

- Lif verimi ve kalitesi yüksek, makineli hasada uygun, erkenci ve ikinci ürün tarımına uygun pamuk genotip/çeşitlerin geliştirilmesi
- Ülkemizde pamuk tarımında önemli sorun olan hastalık ve zararlılara dayanıklı/toleranslı genotip/çeşitlerin geliştirilmesi
- Abiyotik stres faktörlerine dayanıklı/toleranslı, azot ve su kullanım etkinliği yüksek pamuk genotip/çeşitlerin geliştirilmesi
- Lif verimi ve kalitesi yanında tohum kalitesi (yağ ve protein oranı, yağ kalitesi, düşük gossipol içeriği vb) yüksek genotip/çeşitlerin geliştirilmesi
- Renkli life sahip pamuk genotip/çeşitlerin geliştirilmesi
- Pamuk dışındaki ekonomik önemi olabilecek diğer lif bitkilerinde ülkemiz ekolojilerine uygun genotip/çeşitler geliştirilmesi

Çağrı kapsamında, ileri ıslah hatlarının verim ve kalite performanslarının belirlenerek tescil aşamasına getirilmesine yönelik projeler hazırlanabileceği gibi, değişik çevrelerden genetik materyalin toplanması ve karakterizasyonu (pamuk hariç), ıslah programlarının oluşturulması, ön-ıslah vb. konuların bir veya birkaçının kombine edildiği projeler de sunulabilir.

Çağrı kapsamındaki bitki türlerinde klasik ıslah ve gen mühendisliği yöntemlerinin kullanıldığı proje önerileri beklenmektedir. Ancak, Transgenik çeşit geliştirme projeleri çağrı kapsamı dışındadır.

3. İlgili Destek Programı

Bu çağrı konusu kapsamında önerilecek projelere "1003-Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı" kapsamında destek verilecektir.

4. Çağrıya Özel Hususlar

- Önerilecek projeler küçük, orta veya büyük ölçekli projeler olarak hazırlanabilir.
- Üniversitelerin farklı fakülteleri ve ilgili mühendislik bölümleri ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Araştırma Enstitüleri ve özel sektörün işbirliği ile ortaklaşa hazırladıkları disiplinler arası projelere öncelik verilecektir.
- Orta ve büyük ölçekli projelerin farklı kurum/kuruluşlarda yürütülen alt projelerden oluşması beklenmektedir. Bu projeler en fazla 1 ana ve 3 alt projeden oluşabilir.
- Proje bütçe kalemleri arasında dengeli bir dağılımın gözetilmesi gerekmektedir.
- Bu çağrı programına önerilecek projelere, yeni üniversitelerden (2006 yılından

itibaren kurulmuş üniversiteler) proje yürütücüsü ve/veya araştırmacıların katılımının sağlanması teşvik edilmektedir. (*).

(* Bilimsel değerlendirme sırasında aynı/yaklaşık puan alan proje önerilerinden belirtilen koşulu sağlayanlara bütçe imkanları da gözetilerek öncelik sağlanacaktır.

5. Çağrı Takvimi

Aşama	Çevrimiçi Başvuru Sistemi Kapanış Tarihi	Elektronik Başvuru Çıktısının Gönderilmesi İçin Son Tarih*
Birinci Aşama	21.08.2015 17:30	28.08.2015 17:30
İkinci Aşama	27.11.2015 17:30	11.12.2015 17:30

* Elektronik başvuru çıktısının ıslak imzalı nüshasının belirtilen tarih ve saate kadar Kurumumuza ulaştırılması gerekmektedir.

6. Ek Belgelere Referanslar

- 1003 Destek Programı Web Sayfası
- 1003 Destek Programı Bilgi Notu
- 1003 Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Usul ve Esasları
- Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi (UBTYS) 2011-2016
- Ulusal Gıda Ar-Ge ve Yenilik Stratejisi
- 1003 Proje Önerisi Değerlendirme Formu
- Yasal/Özel İzin Belgesi Bilgi Notu
- Etik Kurul Onay Belgesi Bilgi Notu

7. İrtibat Bilgileri

M. Emre Sarı

Tel	0312 4685300-1634
e-posta	emre.sari@tubitak.gov.tr

Serkan Tuna

Tel	0312 4685300-1179
e-posta	serkan.tuna@tubitak.gov.tr

Çiğdem Aytekin

Tel	0312 4685300-1173
e-posta	cigdem.aytekin@tubitak.gov.tr